

УДК 658.15:005

Вергун А. М.

к. е. н., доцент,

доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки,
Київський національний університет технологій та дизайну,

Вихованець А. Р.

магістр,

Київський національний університет технологій та дизайну

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ

Ефективність діяльності підприємств залежить від правильного підбору найбільш придатних до застосування інструментів фінансового контролінгу в управлінні витратами. Значна кількість інструментів спонукає менеджерів до вибору таких із них, що забезпечували б контроль, координацію і регулювання діяльності підприємства та дозволили керівникам володіти ситуацією і приймати найбільш ефективні та обґрунтовані рішення.

Вивчення літературних джерел за тематикою дослідження дало можливість класифікувати інструменти контролінгу за сферою застосування. Результати дослідження наведено в табл. 1. Кожен з інструментів є ефективним в певних економічних умовах в залежності від цілей, поставлених підприємством.

Таблиця 1

Класифікація інструментів контролінгу витрат

Класифікаційні ознаки	Можлива класифікація	Інструменти
1	2	3
1. Залежно від періоду дії	1.1. Оперативні	директ-костинг, CVP-аналіз, стандарт-костинг, абсорпшен-костинг, система JIT (just-in-time), кост-кілінг
	1.2. Стратегічні	розрахунок життєвого циклу продукції, таргет-костинг, кайзен-костинг, процесний, функціонально-вартісний розрахунок витрат (Activity Based Costing), нуль-базис бюджетування, аналіз непрямих (накладних витрат), бенчмаркінг, VVC (Value Cost Chain).
2. Залежно від сфери застосування	3.1. Планування	метод «знизу-вгору» («bottom-up»), метод «зверху-вниз» («topdown»), метод зворотних потоків (циркулярний метод узгодження), ковзне планування, таргет-костинг, балансовий метод, нормативний метод, програмно-цільовий метод, граничний аналіз, методи економіко-математичного моделювання (кореляційно-регресійний, метод оптимізації), матриця BCG (Boston Consulting Group); факторний метод
	3.2. Облік	директ-костинг; стандарт-костинг, метод ABC, калькулювання комплексних виробництв, функціонально-вартісний метод; абсорпшен-костинг, попроцесний (попередільний) метод, система JIT, кайзен-костинг, таргет-костинг.
	3.3. Аналіз	факторний аналіз; CVP-аналіз; функціонально-вартісний аналіз; ABC (XYZ)-аналіз; SWOT-аналіз; нуль-базис-бюджетування; аналіз витрат по центрах обліку та звітності; аналіз п'яти сил конкуренції Портера; PEST-аналіз; матриця «якість/витрати»; ресурсний аналіз
	3.4. Контроль	інвентаризація фактичних витрат (а саме: незакінченого капітального ремонту, витрат майбутніх періодів, незавершеного виробництва); аудит фактичних витрат (внутрішній, зовнішній)
3. За потребою калькулювання	4.1. З неповним розподілом витрат	директ-костинг, CVP-аналіз
	4.2. З повним розподілом витрат	стандарт-костинг, ABC-аналіз, «таргет-костинг», система JIT («чітко в строк»), «кайзен-костинг», функціонально-вартісний метод

Продовж. табл. 1

1	2	3
4. Залежно від ступеня загальності сфери їх застосування	2.1. Загально-методологічні	спостереження, порівняння, аналіз, синтез, систематизація, історія розвитку, виявлення закономірностей, прогнозування та ін.
	2.1. Загально-наукові	рахунки обліку витрат і подвійний запис при їх відображенні в інформаційній системі підприємства, документація виникнення витрат, їх розподілу, оцінка (визнання при здійсненні витрат), калькуляція собівартості, інвентаризація витрат, звітність про витрати
	2.2. Специфічні	групування витрат за статтями, економічними елементами, видами діяльності, способом включення в собівартість, періодом виникнення тощо
5. Залежно від впливу на величину собівартості об'єктів витрат	5.1. Залежні від поділу на постійні та змінні	директ-костинг
	5.2. Залежні від поділу витрат на прямі та непрямі	стандарт-костинг, позамовний метод, метод ABC, калькулювання комплексних виробництв, функціонально-вартісний метод
	5.3. Незалежні від поділу витрат	абзорбшен-костинг, попроцесний (попередільний) метод, система ЛТ, кайзен-костинг, таргет-костинг

Джерело: складено авторами на основі [1 – 3]

Отже, жоден з розглянутих інструментів не може вважатися універсальним для всіх підприємств. Це зумовлюється, по-перше, особливостями діяльності підприємств, по-друге, різними стратегіями, яких вони дотримуються. На думку Бунчук Н. А., при визначенні інструментів необхідно враховувати специфіку галузі та ряд факторів, пов'язаних з особливостями виробничої діяльності підприємства.

Розглянувши сутність, характерні особливості інструментів контролінгу витрат, нами було виявлено, що кожен інструмент має свої переваги і свої недоліки. Основним завданням, що виникає при виборі інструментів, є розуміння їх характерних особливостей, з метою уникнення притаманних їм негативних сторін, максимально повно використавши наявні у них переваги. Такий підхід сприяє глибшому розумінню призначення та функціональної ролі різних видів витрат та підсилює можливості виявлення резервів підвищення результативності діяльності підприємства, оскільки дозволяє виділити ту частину витрат, на яку може вплинути менеджер та задовольняє потреби у необхідній та достатній інформації для прийняття рішення у конкретний момент часу. Це дозволило порівняти усю сукупність інструментів контролінгу витрат за запропонованими критеріями з метою визначення найбільш доцільних та привабливих для використання.

Список літератури

1. Остапенко Т. М. Класифікація інструментів (методів) контролінгу витрат. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. 2013. № 5 (10). С. 125 – 130.
2. Фещур Р. В., Яворська Н. Р., Меренюк Т. В. Бенчмаркінг як ефективний засіб зниження витрат виробництва. *Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка»*. 2007. № 605. С. 43 – 49.
3. Клементьєва О., Золотарьова О. СVP-аналіз у системі управління витратами підприємств ресторанного господарства. *Економічний аналіз*. Випуск 8. Частина 2. 2011. С. 195 – 199.

УДК 335.073.5

Воляник В. М.

студент групи ЕМУ-18-1,

ННІ економіки, оподаткування та митної справи,
Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник:

Коляда Т.А.

к. е. н., с. н. с., доцент, доцент кафедри фінансів імені Л. Л. Тарангул,
Університет державної фіскальної служби України

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Однією з основних складових глобалізації економіки є світова глобалізація фінансових відносин. А зважаючи на те, що фінансові операції є відображенням та своєрідним злиттям